

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

6 vtrum secundum, quod est virtus generalis, sit idem in essentia cum
omni virtute.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

Ad hoc dicitur, qd hic sumitur act' seu agere, non solum, vt dicitur in contra facere, sed etiam, vt dicitur in contra cogitare. Et propterea tanquam manifestum abique aduersione probacione, auctor dicit appetitum esse proximum actus, seu agendi principium. Constat naq; qd actus dicitur hic contra actum cognoscitiuum. Et per hoc excludit obiectio de actu iudicij, qui quomodo fit, & quomodo non fit actus iustitiae, i. q. 60. inferius patet. Cõstat quoque et determinari in precedente libro, quod soli actus immanentes sunt actus virtutum, quibus actioes transeunt imperant ab eis, & per hoc excludit obiectio de potentia executa. Est ergo licet radix, quod quia subiectum virtutis est, aut rationale per essentia, quod est intellectus, seu ratio, & iustitia, constat non rectificare actus cognoscitiuos: aut rationale per participationem, quod est appetitus, hoc enim solum restat proximum principium actus, qui potest esse actus exercitus a virtute: ideo iustitia in vi est appetitiua, &c.

¶ Super
que veritas dicitur, voluntati impressa propter propinquitate ad rationem, nomen retinet veritatis. Et inde est, quod quandoque iustitia veritas vocatur.
AD SECVNDVM dicendum, qd voluntas fert in suū obiectū cõsequenter ad apprehensionē rōnis. Et ideo quia ratio ordinat in alterum, voluntas potest velle aliquid in ordine ad alterū, quod pertinet ad iustitiā.
AD TERTIVM dicendum, quod rationale per participationem non solum est irascibile, & concupiscibile, sed omnino appetituum, vt dicitur in 1. Ethic. quia omnis appetitus obedit rationi, sub appetituo autem comprehenditur voluntas: & ideo voluntas potest esse subiectum virtutis moralis.

ARTICVLVS V.

Primum iustitia sit virtus generalis.

AD QVINTVM sic procedit. Videtur, quod iustitia non sit virtus gñalis. Iustitia. n. conditio dicitur alius virtutibus, vt patet Sapient. 8. Sobrietatem, & iustitiam docet, prudentiam & virtutem: sed generale non conditio dicitur, seu cõnumeratur speciebus sub illo generali contentis: ergo iustitia nō est virtus gñalis.

A **¶ 2** Prete. Sic iustitia ponitur virtus cardinalis, ita et temperantia, & fortitudo: sed temperantia, vel fortitudo non ponitur virtus generalis: ergo neq; iustitia debet aliquo modo poni virtus generalis.

¶ 3 Præter. Iustitia est semper ad alterum, ut supra dictum est: sed peccatum quod est in proximo, non potest esse peccatum generale, sed diuiditur contra peccatum, quo peccat homo contra seipsum. ergo etiam neque iustitia est virtus generalis.

SED CONTRA est, quod Philosophus dicit in 5. Ethic. qd iustitia est communis virtus.

RESPON. Dicendum, qd iustitia, sicut dictum est, ordinat hominem in comparatione ad alium, quod quidem potest esse dupliciter. Vno modo, ad alium singulariter consideratum: alio modo ad alium in communi, secundum. s. quod ille, qui seruit alicui cõmunitati, seruit omnibus hominibus qui sub communitate illa continentur. Ad utrumq; ergo se pot habere iustitia secundum propriam rationem. Manifestum est autem qd omnes, qui sub communitate aliqua continentur, comparantur ad communitatem sicut partes ad totum. Pars autem id quod est, totum est, unde & quodlibet bonum partis est ordinabile in bonum totius. Secundum hoc ergo bonum cuiuslibet virtutis siue ordinantis aliquem hominem ad seipsum, siue ordinatis ipsum ad aliquas alias personas singulares, est referibile ad bonum commune, ad quod ordinatur iustitia. Et secundum hoc actus omnium virtutum possunt ad iustitiam pertinere, secundum quod ordinat hominem ad bonum commune: & quantum ad hoc iustitia dicitur virtus generalis. Et quia ad legem pertinet ordinare in bonum commune, ut supra habitum est, inde est qd talis iustitia prædicto modo generalis, dicitur iustitia legalis, quia. l. per eam homo concordat legi ordinanti actus omnium virtutum in bonum commune.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod iustitia cõdiuiditur, seu cõnumeratur alijs virtutibus, nō in quantum est generalis, sed in quantum est specialis virtus ut infra dicitur.

AD SECVNDVM dicendum, quod temperantia, & fortitudo sunt in appetitu sensitiuo id est in concupiscibili, & irascibili. Huiusmodi autem vires sunt appetitiue quorundam bonorum particularium, sicut & sensus est particularium cognoscitiuus: sicut iustitia est sicut in subiecto in appetitu intellectiuo qui potest esse uniuersalis boni, cuius intellectus apprehensiuus. Et ideo iustitia magis potest esse virtus generalis, quam temperantia, vel fortitudo.

AD TERTIVM dicendum, quod illa quæ sunt ad seipsum, sunt ordinabilia ad alterum, præcipue quantum ad bonū cõm. Vñ & iustitia legalis, sicut quod ordinat ad bonū cõm, potest dici virtus generalis: & eadem ratio in iustitia potest dici peccatum commune. Vnde dicitur in 1. lo. 3. quod omne peccatum est iniquitas.

ARTICVLVS VI.

E **¶** *Primum iustitia, secundum quod est generalis sit idem per essentiam cum omni virtute.*

AD SEXTVM sic proceditur. Videtur, quod iustitia, sicut quod est generalis, sit idem per essentiam cum omni virtute. Dicitur enim Philosophus in 5. Ethic. quod virtus, & iustitia legalis est eadem omni virtuti: esse autem non est idem: sed illa quæ differunt solum secundum esse, vel secundum rationem, nō differunt secundum essentiam. ergo iustitia est idem secundum essentiam cum omni virtute.

At. 2. huius quest.

Lib 5. c. 1. & 2. com. 5. Art. 2. huius quest.

1. 2. q. 90. ar. 2. & arg. 4. q. præc.

Art. 7. & 12. huius quest.

1. 3. q. 60. ar. 3. ad 2. & ar. 7. cor. Et 3. dist. 9. q. 1. a. 1. q. 2. co. Et 5. Ethic. lec. 2. fin. l. 5. ca. 1. in Rom. 5.

¶ Præc.

Eodem li. & c. 2m. 5.

¶ 2 Præ. Omnis uirtus, quæ non est idem per essentiam cum omni uirtute, est pars uirtutis: sed iustitia prædicta, ut ibidem * Philofo. dicit, non est pars uirtutis: sed tota uirtus: ergo prædicta iustitia est idem essentialiter cum omni uirtute.

¶ 3 Præ. Per hoc, quod aliqua uirtus ordinat actum suum ad altiorem finem, non diuersificatur secundum essentiam habitus, sicut idem est essentialiter habitus temperantiæ, etiam si actus eius ordinetur ad bonum diuinum: sed ad iustitiam legalem pertinet, quod actus omnium uirtutum ordinentur ad altiorem finem, ad bonum commune multitudinis, quod præceminet bono unius singularis personæ: ergo uidetur quod iustitia legalis essentialiter sit omnis uirtus.

¶ 4 Præ. Omne bonum partis ordinabile est ad bonum totius, unde si non ordinetur in illud, uidetur esse uanum & frustra: sed illud quod est secundum uirtutem, non potest esse huiusmodi. ergo uidetur quod nullus actus possit esse alicuius uirtutis, qui non pertineat ad iustitiam generalem, quæ ordinatur in bonum commune, & sic uidetur quod iustitia generalis sit idem in essentia cum omni uirtute.

Li. 5. c. i. pau. lo ante h. Li. 3. Poli. c. 3. tom. 5.

SED CONTRA est, quod dicitur * Philofo. in 5. Ethic. quod multi in propriis quidem possunt uirtute uti, in his autem quæ ad alterum sunt, non possunt. Et in 3. Politic. dicit, quod non est simpliciter eadem uirtus boni uiri, & boni ciuis: sed uirtus boni ciuis est iustitia generalis, per quam aliquis ordinatur ad bonum commune: ergo non est eadem iustitia generalis cum uirtute communi: sed una potest sine alia haberi.

Ar. 5. huius 9.

D. 305.

RESPON. Dicendum, quod generale dicitur aliquid dupliciter. Vno modo per predicationem, sicut animal est generale ad hominem, & equum, & ad alia huiusmodi, & hoc modo generale oportet, quod sit idem essentialiter cum his, ad quæ est generale, quia genus pertinet ad essentiam speciei, & cadit in diffinitione eius. Alio modo dicitur aliquid generale secundum uirtutem, sicut causa uniuersalis est generalis ad omnes suos effectus, ut Sol ad omnia corpora, quæ illuminantur, uel immutantur per uirtutem ipsius: & hoc modo generale non oportet quod sit idem in essentia cum his, ad quæ est generale, quia non est eadem essentia causæ, & effectus. Hoc autem modo secundum prædicta, iustitia legalis dicitur esse uirtus generalis, in quantum scilicet ordinat actus aliarum uirtutum ad suum finem, quod est mouere per imperium omnes alias uirtutes. Sicut enim charitas potest dici uirtus generalis, in quantum ordinat actus omnium uirtutum ad bonum diuinum, ita etiam iustitia legalis, in quantum ordinat actus omnium uirtutum ad bonum commune. Sicut ergo charitas, quæ respicit bonum diuinum ut proprium obiectum, est quædam specialis uirtus secundum suam essentiam: ita etiam iustitia legalis est specialis uirtus secundum suam essentiam, secundum quod respicit commune bonum ut proprium obiectum. Et sic est in principe principaliter, & quasi architecto nice: in subditis autem secundarie, & quasi administratiue. Potest tamen qualibet uirtus, secundum quod a prædicta uirtute, speciali quidem in essentia, generali autem secundum uirtutem, ordinatur ad bonum commune, dici iustitia legalis, & hoc modo loquendi, iustitia legalis est idem in essentia cum omni uirtute, differt autem ratione: & hoc modo loquitur Philofo. Vñ patet responsio ad Primum, & Secundum.

AD TERTIUM Dicendum, quod etiam illa ratio secundum hunc modum procedit de iustitia legali, scilicet quod uirtus imperata a iustitia legali, iustitia legalis dicitur

AD QUARTUM Dicendum, quod quilibet secundum propriam rationem ordinatur ad proprium finem illius uirtutis. Quod ordinatur ad ulteriorem finem siue semper per se, siue per aliam superiorē uirtutem, a qua in illum finem ordinatur. Et sic oportet esse unam uirtutem superordinatam omnibus uirtutibus in bonum commune: iustitia legalis, & est alia per essentiam ab omni

ARTICVLVS VII.

Utrum sit aliqua iustitia particularis præter iustitiam generalem

AD SEPTIMUM sic procedit. Videtur, quod non sit aliqua iustitia particularis præter iustitiam generalem. In uirtutibus enim nihil est superfluum, sicut nec in natura: sed iustitia generalis sufficienter ordinat hominem circa omnia, quæ ad alterum sunt, ergo non est necessaria aliqua iustitia particularis. ¶ 2 Præ. Vñ, & multatio dicitur significat speciem uirtutis: sed iustitia legalis ordinat hominem ad alium secundum ea quæ ad multitudinem pertinent, ut ex prædictis patet. ergo non est alia species iustitiæ, quæ ordinet hominem ad alterum in his, quæ pertinent ad unam singularem personam.

¶ 3 Præterea. Inter unam singularem personam, & multitudinem ciuitatis, media est multitudo domesticæ. Si ergo est iustitia alia particularis per comparationem ad unam personam præter iustitiam generalem, pari ratione debet esse alia iustitia æconomica, quæ ordinet hominem ad bonum commune unius familiæ: quod quidem non dicitur, ergo nec aliqua particularis iustitia est præter iustitiam legalem.

SED CONTRA est, quod dicitur Chrysostomus super illud Marth. 5. Beati qui esuriunt, & sitiunt iustitiam, dicit. Iustitiam autem dicit ad uniuersalem uirtutem, uel particularem, auaritia contrariam. RESPON. Dicendum, quod si dicitur dicitur est, iustitia legalis non est essentialiter omnis uirtus: sed oportet præter iustitiam legalem, quæ ordinat hominem immediate ad bonum commune, esse alias uirtutes, quæ immediate ordinat hominem circa particularia bona, quæ quidem possunt esse uel ad seipsum, uel ad alteram singularem personam. Sicut ergo præter iustitiam legalem oportet esse aliquas particulares, quæ ordinent hominem in temperantiam, & fortitudinem, iustitiam legalem oportet esse particularem iustitiam, quæ ordinet hominem circa ad alteram singularem personam.